

Hoe denken agenten werkelijk over ons? Een moordenaar en zijn vrienden.

Na de moord op Willeke Weeda door politieman René Spans werd duidelijk dat deze moordenaar in zijn eigen politiekorps bekend stond als een soort clown. Collega's en vrienden spraken van 'cowboy-gedrag'. Spans vertelde graag verhalen over de mishandeling van mensen. Een Pool of een Hongaar met een gebroken arm die hij ook nog eens bedreigde. Een vermeende minnaar van zijn vrouw die volgens hem door collega's op zijn verzoek in elkaar werd geslagen. René Spans had ernstige relationele problemen met zijn vrouw, had zelf sexuele relaties met meerdere vrouwelijke collega's, gebruikte volgens sommigen cocaïne, was goed bevriend met de later veroordeelde politieman Orm Kranenburg die politie informatie verkocht aan criminelen, schepte op over politieachtervolgingen en verspreidde daar filmpjes over, stalkte zijn vrouw en bedreigde klanten en medewerkers van de kapsalon van zijn vrouw.

Nooit sloegen collega's blijkbaar alarm over de oprispingen van 'Cowboy René'. Zijn gepraat over zelfmoord, zijn bedreigingen om familie van zijn vrouw te vermoorden, zijn dienstpistool dat hij achteloos in het nachtkastje bewaarde in plaats van in zijn kluisje of op het bureau, het zorgde nooit voor bezorgdheid.

René Spans werd gezien als een soort clown, neukte er lekker op los met vrouwelijke collega's en nog na de moord op zijn vrouw en zijn eigen zelfmoord werd hij bejuicht als 'topgozer' op de sociale media door zijn collega's, meldde een hoge leidinggevende dat hij 'een grote mond, maar een klein hartje had' naar aanleiding van zijn sterke verhalen en gaf de Officier van Justitie die zijn zaak summier onderzocht aan dat het 'heel lastig was om van een agent zijn

dienstpistool in te nemen'. Het klinkt alsof een moordenaar signalen afgaf die niet serieus werden genomen.

Is er bij de politie sprake van een soort Stockholmsyndroom waarbij iedereen iedereen gijzelt met extreme en ongeoorloofde gedachten zonder dat iemand daar iets aan durft te doen? Is er sprake van normvervaging bij de politie en hoe komt dat? Is er sprake van een loyaliteitsprobleem bij de politie, waarbij loyaliteit aan collega's hoger wordt geacht dan loyaliteit en gehoorzaamheid aan de wet?

SIGMUND FREUD EN DE POLITIE

Soms hoor je iemand uitleggen waarom hij of zij bij de politie is gegaan. Voor de veiligheid op straat. Om mensen te helpen. Om de wet te handhaven. Mooie motieven zijn dat. Maar gelden deze motieven voor alle agenten op straat en hun leidinggevenden, of zijn dit de dingen die de mensen graag willen horen? Zijn er misschien agenten die heel anders denken over de samenleving en de mensen die zij moeten beschermen?

In het verlengde van die vraag ligt een andere vraag. Hoe worden recruten bij de politie getest en gescreeend? Vertellen zij wel eerlijk waarom zij agent willen worden? En wordt dat ook gecontroleerd? En hoe erg vindt men het bij de keuring wanneer een aspirant veldwachter eigenlijk wel van een beetje geweld houdt, racistische ideeën heeft, neerkijkt op gewone burgers? En hoe zijn de bevorderingskansen voor agenten die zulke ideeën hebben en door de keuring zijn geglipt?

Hoe iemand écht denkt komt vaak pas naar voren wanneer hij zich op zijn gemak voelt. Tussen soortgenoten verkeert, gelijkdenkenden. Een plek waar hij zijn echte gedachten kan uiten zonder dat hem dat zijn baan kost, en wellicht nog meer. Dus hoe uit een agent zich wanneer hij met vertrouwelingen omgaat?

Het lijkt moeilijk om die echte gedachten van mensen te vangen. Moet je naar een kroeg waar agenten om zich heen kijkend boosaardigheid

spuien? Moet je je oor te luisteren leggen op het politiebureau? Ja, hoe kom je erachter hoe agenten werkelijk denken over gewone mensen? Over burgers, allochtonen, de mensen die zij tegenkomen tijdens hun werk. Moet je eerst zelf agent worden om de zieleroerselen van collega's te onderscheppen?

Gelukkig zijn agenten zelf ons behulpzaam door whatsappgroepen te maken waar ze hun gang kunnen gaan. Onbespied, onder gelijken, onder gelijkdenkenden, in een vertrouwde omgeving. Dat ook de onderlinge loyaliteit niet altijd is wat agenten dromen, blijkt wel wanneer klokkenluiders naar hun leidinggevendenden gaan om aan te geven dat mensen te ver gaan in sommige van die appgroepen. Erg slim is het dus ook niet om je echte gedachten te spuien in een appgroep. Ontkennen helpt daarna niet meer.

KK NIGGERS

In Het Parool van 23 januari werd het nieuwe jaar voorspoedig begonnen voor elf politieagenten die in verschillende appgroepen actief waren. Ze hadden het met elkaar over 'kk niggers', maakten grappen over een Amerikaanse toeriste die uit een hotelraam was gevallen met haar gezicht op straat, en talloze andere racistische praat. Interessant is dat de agenten in de appgroep heel goed wisten dat ze fout waren, want ook dat gaven ze aan elkaar door en uiteindelijk hieven ze zelf hun appgroep op. Om kort daarop maar weer een nieuwe appgroep op te richten, want zonder is het zo saai.

Opmerkelijk is dat de betrokken agenten zich niet alleen schuldig maakten aan zeer laakbare uitingen, maar niet alleen toetsenbordridders bleken. Er werd op een telefoon van een van de agenten 'niet-zakelijk' chatverkeer aangetroffen met een vrouw die was aangehouden voor rijden onder invloed, een agent had een boksbeugel in bezit en borg zijn dienstwapen niet op in de daarvoor aangewezen kluis, er werd drugsgebruik gesuggereerd en er werden politiesystemen geraadpleegd.

De korpsleiding zag dit niet door de vingers en tegen elf agenten werden maatregelen genomen, waarvan er vier ontslag kregen.

Niet alleen in Amsterdam ontdekten agenten de voordelen van appgroepen. Ook in de rest van het land ontstonden digitale vrijplaatsen van politiedenken.

“KANKERVOLK. ALLEMAAL KAPOTMAKEN.”

De NOS berichtte op 30 maart 2021 over een appgroep van Rotterdamse politieagenten. Deze zaak was al eerder aan het licht gekomen, maar kort gehouden door lagere leidinggevenden. Nu een landelijke krant achter de appjes was gekomen explodeerde de zaak alsnog en werden maatregelen genomen door de hogere korpsleiding tegen een aantal betrokken agenten.

De appjes zorgden voor veel spektakel en dat is wel te begrijpen wanneer je leest wat de inhoud was. ‘Een bepalend moment is 21 januari 2019. Een van de agenten stuurt een filmpje door, waarop te zien is hoe een witte jongen wordt mishandeld door een groep jongens met een getinte huidskleur. “Dit is bij mij in de wijk”, schrijft de agent. “Kankervolk. Allemaal kapot maken.”, aldus de NOS. ‘Zijn collega’s reageren instemmend op zijn teksten. “Ja, kut volk”, tikt iemand. Anderen vinden het “kk mongolen” en “pauper allochtonen”. “Meteen schieten”, adviseert een van de agenten. Als iemand zegt dat de jongens in het filmpje wel zullen worden aangehouden, luidt een reactie: “Mag het hopen voor ze. Anders rij ik ze dood.”

‘In de ‘Jan Smit appgroep’ zitten acht politiemensen, naast collega’s ook vrienden van elkaar. Allemaal werken ze in basisteam Delfshaven, aan de westkant van Rotterdam. Tussen juli 2018 en maart 2019 sturen ze een groot aantal berichten heen en weer, waarbij werk en privé vaak door elkaar lopen.’

Nadat een onderzoek wordt ingesteld vindt men nog veel meer racistische uitlatingen. Maar, ‘Uiteindelijk besluit het OM dat strafrechtelijke vervolging niet nodig is. De uitspraken zijn alleen

strafbaar als ze in het openbaar zouden zijn gedaan. De politie handelt de kwestie zelf af.'

Geen strafvervolging dus, maar het wordt wel duidelijk hoe agenten echt denken over de mensen waar ze op straat mee te maken krijgen. En of de agenten in Rotterdam geleerd hebben van de zaak is onzeker, want de agent die klokkenluider was in deze zaak werd later door zijn collega's weggepest.

'TOCH VIND IK ZE HET ALLERMOOIST WANNEER ZE IN EEN BOOM HANGEN EN BRANDEN'

Op 3 augustus 2023 berichtte de NOS over een nieuwe zaak. Ditmaal in Zeeland. 'Enkele politieagenten van het basisteam Walcheren die zich schuldig maakten aan grensoverschrijdend gedrag, stuurden onder meer racistische berichten in een WhatsApp-groep. Uit vrijgegeven adviezen die de politie kreeg voor disciplinaire maatregelen blijkt dat de agenten onder meer beledigende teksten over Marokkaanse Nederlanders met elkaar deelden. Uit het interne onderzoek van de politie blijkt ook dat de agenten in kwestie op commando hun vuurwapens trokken en die gezamenlijk naar het plafond richtten in het politiebureau.

"Ik ben net bezig om de kerstlampjes op te hangen. Ze doen me altijd sterk denken aan Marokkaantjes: het zijn er heel erg veel, meer dan de helft werkt niet, ze zijn op de één of andere manier allemaal met elkaar verbonden, wanneer ze bij elkaar zijn wordt het altijd een zootje, maar toch vind ik ze het allermooist wanneer ze in een boom hangen en branden.", grapte één van de agenten.

Een onderzoek volgde: 'De feiten zijn volgens de politie als individu gepleegd en niet als groep. "Sommige misdragingen gelden daarom niet voor iedereen." Dat blijkt ook uit de genomen maatregelen tegen de agenten. Twee politiemedewerkers zijn ontslagen, twee anderen zijn voorwaardelijk ontslagen en overgeplaatst naar andere teams. Ook namen twee agenten eerder zelf ontslag. Volgens voorzitter Jan Struijs van de Nederlandse Politiebond heerste er bij het basisteam

Walcheren “een hardnekkige cultuur van discriminatie, racisme en seksueel overschrijdend gedrag, waar totaal geen plaats voor hoort te zijn bij de politie”.

KINDER- EN DIERENPORNO

Niet alleen in de grote steden is er sprake van laakbare gedachten bij politieagenten. Op 6 februari 2023 berichtte RTV Drenthe over een zaak waarbij maar liefst 18 agenten waren betrokken. ‘Achtien medewerkers van de politie Noord-Nederland deelden in 2020 dierenporno via een WhatsApp-groep.’, aldus RTV Drenthe. ‘De zaak kwam aan het licht tijdens een intern onderzoek naar één van de agenten. Hij zou vertrouwelijke informatie uit politiesystemen hebben gelekt aan onbevoegden. Zijn telefoon werd in beslag genomen en de appgroep werd ontdekt. De rechter zei dat hij van zijn stoel viel toen hij las dat mannen en vrouwen van de politie zich op die manier schuldig maakten aan strafbare feiten. De man had daarnaast ook kinderporno op zijn telefoon en gebruikte het politiesysteem om gegevens van vrouwen te achterhalen, die hem aanspraken.

Met enkele vrouwen had de man een seksuele relatie. Met hen appte hij over onder meer een pseudokoop bij een drugsdealer of een ontmanteling van een drugslab. Ook deelde hij met een familielid van een dodelijk slachtoffer van een ongeluk informatie over het onderzoek daarnaar. Hij dacht dat hij daarmee indruk maakte op de vrouwen.’

Er werden strenge maatregelen genomen tegen de betrokken agenten: ‘Twaalf agenten kregen een waarschuwing opgelegd en twee een aantekening van plichtsverzuim. Een 38-jarige man uit Stadskanaal – die werkzaam was in Assen – werd als agent ontslagen.’

Ook hier zien we weer dat niet alleen zeer ongepaste uitingen op appgroepen worden gedaan, maar dat ook andere strafbare of laakbare gedragingen worden gedaan door uitgerekend degenen die worden betaald om daartegen op te treden.

PORNO

Op 27 januari 2022 berichtte de Groninger Internet Courant: 'Politieagenten Noord-Groningen deelden porno in WhatsApp-groep.' De appgroep werd in december 2018 ontdekt tijdens een intern onderzoek. De politie bevestigt het bestaan van de WhatsApp-groep.'

Over maatregelen zegt de krant niets, de korpschef vindt er wel iets van: 'Politiechef Gery Veldhuis noemt het bestaan ervan in een schriftelijke reactie 'onacceptabel' en 'kwetsend': "Een dergelijke WhatsAppgroep gaat voor mij alle elementaire normen van fatsoen te buiten. Ik geneer mij in hoge mate voor dit soort gedragingen van medewerkers. Vorige week kwam er al vergelijkbaar nieuws naar buiten over een WhatsApp-groep van de politie in Noord-Drenthe. Daarin werd dierenporno verspreid.'

'LEKKERE VIEZE DOOIE'

Ook in Limburg hebben agenten de voordelen van appgroepjes ontdekt. En ook daar wanen zij zich onbespied wanneer zij hun ware aard tonen. Hart van Nederland berichtte op 23 september 2021 over de zaak van de appende Limburgers.

In de appgroep werd niet alleen beledigend over leidinggevendens gesproken of racistische taal gebezigd. Ook werd informatie uit politieonderzoeken gedeeld. "Miauw Kattenkoppen" werd in 2015 opgericht. In die groep werd ook politie-informatie uitgewisseld, waaronder foto's van een vervuilde Poolse zwerver. De medewerkers gaven er commentaar bij met teksten als "Maden gadverdamme" en "Ik wil de wond zien". In 2017 werd er in de appgroep om "schmutzige lijkenfoto's" gevraagd. Vrouwelijke inspecteurs werden in de groep "lieleke schele zeug mit afgevlakte putjeskont mit puisten erop", "domme vieze achterbakse lelijke kut", "een domme gans" of "klapkut" genoemd. Ook werd een medewerker omschreven als een "lopende vette frietpan die alleen op de vette reet zit, nul draagvlak heeft en daar ook niks aan doet".

'Over een studente die zich in een rapport kritisch had uitgelaten over de politie-eenheid in Horst werden teksten gespuid als "Hoppaaa op de brandstapel met die heks" of "de gaskraan opendraaien dat ze met der dikke Limburgse preikop 88 meter de lucht in gaat". 'In november 2017 werd de appgroep 'Game of Thrones' opgericht, 'voor de inner circle wijkagenten cluster Horst', maar ook 'voor vieze plaatjes en filmpjes'. Zo vroeg een mannelijke agent een collega om foto's "van een lekkere vieze dooie." Bij een foto van een door een politiehond gebeten Poolse man schreef hij: "Heeeeeeeeerlijk!!!! Zo zie ik hem graag. Vieze smerige kutzak".

'In juni vorig werden vijf medewerkers ontslagen. Tegen vier anderen zijn disciplinaire maatregelen genomen zoals degradatie, vermindering van verlofuren of overplaatsing. Tegen nog eens twee medewerkers is een disciplinair traject gestart. De politie kreeg in april 2019 de eerste signalen van "ondermijnend gedrag en pesterijen" binnen het team. Uit onderzoek van De Limburger blijkt dat een liefdesrelatie tussen een chef en haar ondergeschikte een grote rol heeft gespeeld in het uitkomen van het wangedrag van de agenten.'

Dat laatste zegt ook weer iets over de mores bij de politie. Sexuele contacten tussen agenten op de werkvloer, ruzies door relaties en het daarna verraden van collega's in een appgroep.

MAATREGELEN

Hoewel in de meeste gevallen verontwaardiging ontstaat bij leidinggevend en blijven ontspoorde gedachten van politieagenten opduiken in appgroepen en op sociale media. Er worden, soms, zware maatregelen als berisping, ontslag en zelfs strafrechtelijke vervolging genomen tegen politieappers, maar telkens opnieuw duiken nieuwe incidenten op in het hele land.

De vraag is waar dit vandaan komt. Zitten racistische en haatdragende onderbuikgevoelens al in de recruit die zich aanmeldt bij de politie en verzwijgt hij dit om toch te worden aangenomen? En is er dus iets mis met de mensen die de politie aanneemt? En dus ook met de politie zelf

die niet voldoende selecteert? En nemen agenten die bevorderd worden die gedachten mee? Dus zijn er niet alleen agenten met een lagere rang, maar ook hogergeplaatsten die fout denken?